

משמע דמד דינא אית להו וחמיר משם כמו נקטס, א"כ משמע דנא
נחלקס מטעם דהר הוא, ולע"ג:

ידידו עקיבא

לכבוד הרב רבי לייב נ"י אב"ד דק"ק נאסבין

ע"ד שאלתו בס"ת שלא נכתב שין דשמר לך ולא שין דשופטים בראש
העמוד. בפשוטו נראה דאין כאן נדנוד פסול, לחוש לה
בדיעבד, והש"ך לא חש לה רק לדקדק בזה לכתחלה. וי"ש משכ"ת
לדמותו לדברי הר"ן (פסחים פ' י) גבי ד' כוסות ומזר והקשה
בסמיות דברי הר"ן אלו דברי הר"ן פ"ק דמגילה גבי ספק מוקף
חומה, כבר עמד בזה המ"ל (פ"א דמגילה), והראש"ח בתשובה
(ח"ב ס' עט) וי"ש מעלתו לחדק ולחלק כמו דהו זמן קריאה
גם למוקפים לענין יוצא בשירא וכדומה, מש"ה יוצא בזה, זה
איתו, דזה מועיל לדין דבספק יוצא ב"ד לחוד, ובזה כבר די
לנו בטעם הר"ן דאוליגן בחד רובא דעלמא, אבל עדיין לא פלג
מין הסמיות דאין כתב הר"ן, ועוד אפי' תאמר שהוא ספק השקול.
הוא ליה למימר ספק דבריהם לקולא, וגמלא פוטרי בשניהם וכו',
הא עכ"פ א"א לפוטרו בשניהם, כיון דבדולא עבר שלא כהוגן,
ומ"ש משכ"ת עוד דוקא בד' כוסות דא"ל דב' סברות אמיתות הם
וכולו בעי הסיבה, וזה לא ניחא לי כלל כיון דתקנת חז"ל לא הו'
רק בב' כוסות ממילא איך ב' כוסות בדולא א"ל ואין כלל בגדר
סברא אמיתית, דמה דלא חקנו לא חקנו.

ולענין דידן כתיבת השין בראש השנייה, דדוקא הם דבעינן דשופט
פסחים הג"ל לחייבו בשניהם, דדוקא הם דבעינן דשופט
ב' קמאי אין עליו שייכות חיוב הסיבה דבמחלף, וכמו כן בדיוק,
מש"ה אם נדון זה לספק דרבנן לקולא, ידון רוחו להקל בשניהם,
בדשעת שמיית האחרונות יתפוך ידו ויאמר שחא קמאי בעי הסיבה,
ומה דעבר עבר ושלח כהוגן עשיתי, ומ"מ הנך דהשפא לא בעי
הסיבה, מש"ה קס דינא להחמיר בכולן מדרך חיוב, אבל בס"ת לויא
חשש דיבא להקל בשניהם, דאין דעין על שעת הכבידה רק על
ההכשר דס"ת, ואם לא יכתוב הב' שנין, לא יהיה בידו כח להקל
ולהכשיר, דהא אזי הס"ת במחלף פסול, ול"ש לומר דעל כל חד
דשין לדון בו ספק דרבנן לקולא, דהא פכ"פ נתפשט הפסול הזה
בדולא בס"ת, א"כ מוכח בדולא לכתוב עכ"פ חד שין בראשו, א"כ
י"ל דהדר דינא דספק דרבנן לקולא, ובחד מנייהו סגי, [אלא] שמיית
מחלף כ"י לפקפק מהך סברא גם בד' כוסות, וביותר, דהא לבחורה
בב' כוסות האחרונות יתפוך הסיבה במחלף, דאם קמאי בעי הסיבה
וא"כ לא ולא בהם, ממילא הנך דהשפא הם קמאי, א"כ לא יהיה בידו
לפנות באחרונות להקל, דהא מחלף חייבים בהסיבה אם מחל
דאחרונות בעי הסיבה, ואם מוכח דלא יאל בראשונות, והן הן פה
הראשונות, א"כ ממילא נדון דקמאי לא בעי הסיבה משום ספק
דרבנן לקולא. גם אחתוק פה בענין זה אשר ראיתי כתוב בקונטרס
הכללים לאחמ"ו נ"י וזה לשון הסוסר, כתב הר"ן פ"י דפסחים (דף
קנה ע"ג) ול"ג דע"כ בעי למיעבר הסיבה בכולהו, דאזי ניזיל לקולא
אמאי ניזיל טפי בהני מבהני, ואזי קיל בחרווייהו הא מיעקרא מלוח
הסיבה לגמרי, וכזה כתבו תוס' פ"א דביצה (דף יד ע"א ד"ה א"כ רידע)
כיון דלכל לישנא הוי קולא ומומרא, כיון דא"א להקל בשניהו דודאי
עבדינן שלא כהוגן מחמירין בחרווייהו, ועיין מג"א (רס"י תקלח) וקשה
לי ממ"ש הר"ן (פ"ג דמ"ק) באיבסי' דמנוה דבדרבנן לקולא
ומותר ברמיה ובנעילת הסנדל, הא מחתי' דקחתי וכן אתה מולא
במנוה מוכח דקאי עכ"פ על חד מנייהו, אי אנעילת הסנדל אי
אנעילת וחד מנייהו ודאי אסור, א"כ איך אפשר להקל בשניהו,
והראש"ח שם כתב על הר"ן, כיון דאחרא ודאי קאי שדי' אנעילת
הסנדל דקחתי בתוספתא ובירושלמי, והב"י יו"ד (ס' שלד) כתב
הסנדל, כיון דלא פשט הגמרא מתוספתא איך נפשט אכן, והלכך
לקולא עי"ש, וקשה לי, הא אדרבא אם א"א לפשט מתוספתא
יהיו חרווייהו לחומרא, דבאזה ניקל יותר, ובחרווייהו א"א להקל
דעבד חד ודאי שלא כהוגן, ול"ש, פ"כ לשון.

וב"ש ר"מ בדברי שאגת אריה בתשובה האחרונה שהוכיח דתקיעת
שופר ביו"ט דר"ה שלא לערך מלוח אין שבות, מסוגיא דמולין
(פ"ד)

המחלף השקל, דהא כזה יקשה גם על ראיית הט"ז, דאם איתא
דנחלקה בב"ש הו"ל למחשב בחולין, והא בנחלקה איתא פלוגתא ב'
לשונות בסוכה, וי"ל בפלוגתא לא מיירי, ובהכרח ל"ל דמ"מ הו"ל
להש"ס למפדך דלחשניה ולתפך דפלוגתא לא מיירי, ורק על ההיא
דגדה י"ל כיון דממילא משני הסם על קושיא אחרת דפלוגתא לא
מיירי, מש"ה ל"ל למפדך מנחלקה, ולתפך כן, דאזי כי רובלא לחשוב
ולחל. וע"ז ספיר סובב והולך קושיא המחלף השקל דעדיין יקשה
לפרוך בחולין דלחשניה לנקטס וחזיות ולשניו בפלוגתא לא מיירי.
אבל באמת איתו, דעדיין יקשה על ראיית הט"ז. דלמא ר"ח דחשיב
בחולין עימת סכין ס"ל דנחלקה כשר וכל"ק. וי"ל דמ"מ ללישנא
ב' דריב"ל אמר נחלקה פסול ולא מליטו בזה חולק יקשה להך ללישנא
אמאי לא חשיב בחולין נחלקה, וא"כ מה"ט ל"ש לומר בפלוגתא לא
מיירי, דהא אין בזה פלוגתא רק ב' לשונות קשה לל"ב לחשניה
בחולין, וא"כ ספיר י"ל על קושיית המחלף השקל, דמש"ה לא חשיב
נקטס וחזיות, כיון דיש בזה פלוגתא דמנאי, דל"י לא מפסיל משום
הדר, ובפלוגתא לא מיירי. ועל ידי דבריו אלו יש מקום לחוק
דברי הט"ז דנחלקה פסול רק טפה, והיינו דמ"ש הט"ז דרך פירוש
בהר"ן במ"ש דנחלקה במיטוטו פסול, דמ"מ בעי שיעור טפה, בפשוטו לא
נראה כן, דלא הו"ל להר"ן למסתמי, וביותר דהא הר"ן אחר שהעלה
דנחלקה היינו גם במיטוט, הוכיח דהסדק' דאחרי' דעבדי כי המניק היינו
דנסדק דכחבו, דאל"כ הא פסול משום נחלקה, והא י"ל דנסדק היינו
בפחות מטפה בזה פסול רק בעבדי כהמניק, אע"כ דנחלקה בב"ש פסול,
אלא דא"ל כן, דהר"ן כ"כ לשיטתיה דכללא כ"ל (דרמ"ח ע"א) בסופו,
כמו דחזיות בחומתו בב"ש, ה"ה בכל הפסולים בראשו בב"ש, והיינו
דכל פסולים אם הם בראשו לא מקרי דרה, מש"ה גם בפסול דנחלקה
כיון דהוא בראשו פסול בב"ש מחמת הדר, אבל לדידן דס"ל דרק
בחזיות ושניו מראה כן, אבל לא בשאר פסולים, כדפסק המחבר
(ס' תרמ"ח ס"ב ובמג"א סס) שפיר י"ל דנחלקה בענין שיעור טפה,
אלא דנפשוטו כיון דעכ"פ להר"ן דפסול בב"ש יקשה מההיא דחולין
דלא חשיב נחלקה, א"כ דלמא גם לדידן הכי הוא, ומה דיתפך הר"ן
בההיא דחולין נתפך ג"כ לדידן, אך בדבריו הג"ל י"ל דלהר"ן לויא
קושיא מחלף, כיון דהטעם דבכ"ש דכל פסולים כשהם בראשו אינו
הדר, ממילא לר"י דס"ל לא בעי הדר כשר, וי"ל דפלוגתא לא
מיירי, אבל לדידן אי נימא דבראשו בב"ש, היינו מדין לקוחה תמה
ולכ"ע פסול בזה יקשה דלחשניה בחולין, אע"כ דבאמת כשר בפחות
מטפה. אולם הן בקושיית המחלף השקל דלחשב בחולין נקטס
וחזיות, הן בקושיית הט"ז דלחשב נחלקה, לענ"כ אין בזה סרך
קושיא, דבחולין חשיב מילי דפגומות, והיינו דכשחוגר הנפסול מקרי
פגומה, וזה ל"ש בנקטס וחזיות, ומה ענין פגומה וחזירות לפורן
בזה, וכן בנחלקה אף דשיך דאם אין רוחים דנחלקים רק בשמיעור
לפורן על ראש החומות חוגר הנפסול, ובאמת נוכח מזה דחזירות
לפורן לא משנה אותה לנחלקה, ובעינן נחלקה משם, אבל מ"מ אם
נחלקה משם, הוא בב"ש ולא בעי באורך טפה. וב"ש משכ"ת נ"י
דבעינן שיהיה ניכר דנחלקה אם לחזיות בידו כמ"ש המג"א (ס'י)
תרמ"ח ס"ק טז) בשם המצי"ט. באמת המצי"ט כתב כן מסביר
דכיון דפסול מחמת הדר אם אינו ניכר לעין כשאומו בידו, אל"א ע"י
שימת שין בדיוק לא נפיק מכלל הדר, אבל נחלקה החזיות דמטעם
חסר הוא, י"ל כל שחלקה משם ונראה בשמות שין בדיוק פסול
דלא מקרי תמה, אל"א דע"י חזירות לפורן לא מפסיל וכל"ל, ובמג"א
סס (סק"ט) כתב א"כ בניטל כ"ש לא מקרי חסר, דאין זה חסרון
הניכר, משמע חסרון שח"כ מקרי תמה, לענ"ד הא המג"א בניטל
כ"ש היינו דהדר לא נעלה עד האחרונ' אל"א שנחסר הדר מעוביו,
ס"ל להמג"א דלא מקרי חסרון כיון דעלמות הפרי שלם מקרי תמה,
ומה דנקט דאין זה חסרון הניכר, שלא בדקדוק, דהא אם רוחים
דנחסר הרבה מעוביו של הדר אמאי אינו ניכר לאחורו בידו אל"א
ודאי כוונתו כפי הג"ל. ובאמת תמה לי מה דנקטי בפשיטות
דנחלקה מדין חסר וכשר ביו"ט ב' כמ"ש המג"א (ס'י תרמ"ה סק"ו)
והא מדברי תוס' רפ"ג דסוכה ד"ה נקטס משמע להדיא דיעולה
החזיות פסול מטעם הדר, דגרע מנקטס, ובחירולס האמאי כתבו
דס"ד דהוא הדר טפי מנקטס, משמע דאשמעין דלא מקרי הדר
ופסול ביו"ט ב', והרי אמרי' דנחלקה החזיות נעשה כמי שניטלה,